

Romano džaniben

časopis romistických studií | 2 | 2017

To nebylo tak hrozný.

Obsah

RECENZOVANÁ ČÁST

Zuzana Trachtová Někdy jsem rebelka, jindy slušná holka. Kulturní modely násilí z pohledu romských dívek	7
Pavel Kubaník „Nebijte se. Hádejte se.“ Socializace asertivity v Gavu	23
Sofiya Zahova Dětství v životopisných textech švédských Romů – tendence a proměny	45
Červenka Jan Prvky cizích pravopisů v pravopisu severocentrální romštiny – proměny v teorii a ediční praxi od počátku systematického pravopisu do přelomu osmdesátých a devadesátých let 20. století	71

NERECENZOVANÁ ČÁST

Elena Marušiaková, Veselin Popov Pamiatke Nikolaja Bessonova	101
Nikolaj Bessonov Domácí práce a povinnosti cikánských dětí v Sovětském svazu během kočovného období	107
Markéta Hajská Gagarin	131
Aljoša Nils-Erik Dimiter Taikon, Gunilla Lundgrenová Aljoša, syn romského vajdy	139
Stáňa Miková Šov berš Šest roků	156
RECENZE ANOTACE	163

Recenze | Anotace

Ašta šmé

Cyklus Nejisté domovy

(Marek Pokorný a Ašta Šmé – Silnější než někdo

Františka Loubat a Ašta Šmé – Nebuď jak gádžo!

Lela Geislerová a Ašta Šmé – Lili a dvě mámy

Stanislav Setinský a Ašta Šmé – To už je všechno smazaný)

/Karolína Ryvolová

Norbert Boretzky, Petra Cech

Der Romani-Dialekt von Prilep/Makedonien

/Martin Gális

Laura Corradi

Gypsy Feminism: Intersectional Politics, Alliances, Gender and Queer Activism

/Jan Ort

Mozes F. Heinschink, Daniel Krasa

Lehrbuch des Lovari

Die Romani-Variante der österreichischen Lovara

/Peter Wagner

Nobert Boretzky, Petra Cech

Der Romani-Dialekt von Prilep / Makedonien
(Rómske nárečie z Prilepu / Macedónsko)

Graz: Grazer Linguistische Monographien, 2016, 143 s., ISBN 978-3-901600-45-6

Pre čitateľov časopisu *Romano džaniben* iste nie sú autori monografie neznámi. Petra Cech uverejnila v tomto časopise už tri články (Cech 2001, 2005, 2006) na rôzne témata a niekoľko monografií predovšetkým k balkánskym dialektom rómčiny, a to najmä k Sepečides. Norbert Boretzky je výraznou postavou nielen na poli romistiky, ale i indoeuropeistiky, všeobecnej, historickej, či kontaktovej lingvistiky, slavistiky ako aj kreolských jazykov.

Monografia predstavuje gramatiku s klasickou štruktúrou. V predhovore autori najprv špecifikujú afiliáciu prilepského nárečia, ktoré je radené k západnej vetve tzv. juhobalkánskych dialektov (Matras 2002: 5–13, Boretzky-Igla 2004). Ďalej autori informujú o časovom horizonte a spôsobe, ktorým bol v knihe použitý materiál zozbieraný. Vychádzali z nahrávok uložených v archíve Rakúskej akadémie vied (Phonogrammarchiv der Österreichischen Akademie der Wissenschaften), a to zo zbierky Heinschink, z nahrávok pochádzajúcich z doby medzi rokmi 1970–1990. Konzultanti Mozesa F. Heinschinka pochádzali priamo z mesta Prilep alebo z okolitých dedín. Materiál použitý v publikácii autori doplnili o informácie získané roku 1996 od rodiny žijúcej v Nemecku (konkrétne v meste Hemer pri Dortmunde), pochádzajúcej priamo z mesta Prilep.

Úvod obsahuje taktiež informácie o jazykovej kompetencii konzultantov, o interakcii s inými dialektmi a jazykmi (turečtina, macedónčina, srbochorvátčina) a ich vplyvu na rómčinu.

Po úvode nasleduje časť venovaná fonetike a fonológii (s. 15–18). Vokalizmus je takmer zhodný s dialektom severocentrálnej rómčiny (SCR). Výnimku tvoria výpožičky z turečtiny, kde sa stretávame s fonémami [ü] (*bülbuli* „slávik“, *güli* „ruža“ alebo *düşün* „rozmyšľať“, atď.) a zriedkavejšie s [ö] (*kjöše* „roh (miestnosti)“, pretože vo väčšine tureckých dialektov na Balkáne splynulo s [ü]). Ďalej sa stretávame s centralizovaným [ĩ], ktoré sa vyskytuje v slovách prevzatých z turečtiny (*kĩlĩči* „meč“, *sĩkĩldĩn-* „hnevať sa“), ale i v slovách pôvodných (adv. *sĩgo* „rýchlo“).

Na stránkach 16–18 sa autori venujú konsonantizmu. Aspirácia je v zdedených slovách, podobne ako v ostatných dialektoch, zachovaná. V určitých lexémach ale môže byť neutralizovaná pred niektorými spoluhláskami (napr. 1. sg. pres. *arakhav* „hľadám“, vs. 1. sg. pret. *araklum* „našiel som“). Následne sú preberané fonetické charakteristiky prilepského dialektu rómčiny ako finálna desonorizácia, palatalizácia, či fonetický status určitých konsonantov. Napríklad spoluhlások [h, v a ʃ], ktoré pod vplyvom macedónčiny vykazujú divergencie.

Staroindický a stredoindický nexus dvoch cerebralizovaných konsonantov [ŋd] sa v prilepskom dialekte vyvíja v [nd], na rozdiel od SCR, kde je jeho produktom [ɲ], resp. [ndɲ]:¹ SCR *jandro* „vajce“ vs. Prilep *vando* < stredoindický *aŋda-* < staroindický *āṇḍa-* (viď Turner CDIAL 1111); SCR *maro* „chlieb“ vs. Prilep *mando* < stari/stredi. *maṇḍa-* „pena, šlaháčka, atď.“ (viď Turner 9735, Matras 2002: 41); SCR *pindro* „noha“ vs. Prilep *pindo* < stari/stredi. *piṇḍa-* „lýtka u nohy“ (viď Turner CDIAL 8168).

Stránkou 20 začína morfológická časť. Člen je masc. sg. *o*, fem. sg. *e/i*, plurál pre oba rody *o* a nepriamy kmeň (*obliquus*) v oboch rodoch *e*.

Zachovaných je všetkých pôvodných osem pádov. Ablatív a lokatív sa môžu vyjadriť namiesto syntetickou formou, formou analytickou (prepozícia + nominatív). Vokatív plurálu sa tvorí dlhšou formou sufixu *-alen!*. Zvláštnosťou je rozšírenie *-r* v inštrumentáli (*phralesar* „s bratom“, *šeresar* „hlavou“, u zámen *mancar* „so mnou“, *tusar* „s tebou“), ktorej pôvod sa, bohužiaľ, v publikácii nedozvieme.

Abstraktá sa tvoria sufixom *-ipe/-ibe*, u ktorého na rozdiel od SCR je vypustená nosovka na konci slova (deverbálne abstraktá: *khelibe* „hra“, *habe* „jedlo“, *pibe* „pitie“; deadjektívne abstraktá *barvalipe* „bohatstvo“, *šukaripe* „krása“; odchýlku predstavuje *hasape* „smiech“). *Obliquus* abstrakt je *-mnas-*, resp. s jotáciou *-mnjas-* (*pimnaske* „k pitiu“, *hamnaske* „k jedlu“).

Feminína sú zakončené na *-i*, alebo *-Ø* a okrem nominatívu, *obliquu* a vokatívu sú v pádových morfémoch totožné.

Prevzaté slová (s. 23–25) sa od SCR líšia využitím adaptačných morfémov: *-u* u maskulín *-o* a *-i* (porov. SCR *-os*, *-is*), u turkizmov *-ija*. Pre feminína je všeobecne používaný adaptačný sufix *-a*.

V sekcii 2.2.3 (s. 26–27) nasleduje veľmi stručný popis použitia jednotlivých pádov. Okrem iného to, že syntetická forma ablatívu je často nahradzovaná analytickou (*katar e grobja* „z hrobov“), alebo že ablatívy na *-al* nie sú v prilepskom dialekte doložené (s výnimkou adverbii ako je *dural* „z diaľky, z ďaleka“). Starý lokatív zakončený na *-e* je doložený len v adverbiu *khere* „doma“.

Sekcia 2.3 (s. 27–29) opisuje použitia prepozícií, resp. postpozícií. Najbežnejšie prepozície sú *ke* (po elízii s členom: masc. *ko*, fem. *ki*, pl. *ko*) „u, na, k, v“, *anda* „z, od“, *katar* (*kotar*) „z, od“. Predložka *ko/ki* môže byť kombinovaná s ďalšími prepozíciami: *angla ko* „pred“, *pala ko* „za“, *tela(l) ko* „pod“, *dži ko* „až“ atď. Prevzaté predložky z macedónčiny sú *ot* „od“, *prema* „oproti“, *zaradi* „kvôli“, *do* „k, do“.

V sekcii 2.4 sa dozvedáme viac o adjektívach a ich stupňovaní. U zdedených adjektív (ako je napr. *lolo* „červený“ alebo *šukar* „pekný“, *tank* „úzky“) sa nestretávame s ničím prekvapujúcim. Ich podoba je rovnaká ako u substantív. Prevzaté adjektíva sú zakončené na *-o* u feminín i maskulín, a to ako v nominatíve, tak aj v *obliquu*. Vyskytuje sa aj *obliquus* na *-one*, ale väčšinou je používaná len základná forma. Plurál (nom. aj obl.) tvoria za pomoci *-a*.

Vo sfére stupňovania je starý sufix komparatívu *-eder* dochovaný len vo forme *angleder* „skôr“, inak je stupňovanie tvorené macedónskymi markermi *po* (komparatív) a *naj* (superlatív): pozitív *šukar* „pekný“, komparatív *po-šukar* „krajší“, superlatív *naj-šukar* „najkrajší“ (prípadne *en-šukar* za pomoci tureckého morfému *en-*).

V sekcii 2.4.4 popisujú autori slovtvorbu adjektív. Adjektíva sa tvoria sufixami *-alo*, *-ano*, *-uno/utno* *-valo*, *-ikano*. Všetky tieto adjektívne sufixy sú v publikácii demonštrované príkladmi.

¹ K distribúcií jednotlivých tvarov v SCR porovnaj Linguistic Atlas of Central Romani (<http://ulug.ff.cuni.cz/atlas/project.php>).

Sekcia 2.5 je venovaná zámenám. Osobné zámená (2.5.1) sú s miernymi odchýlkami zhodné so severocentrálnou rómčinou. V tretej osobe singuláru je forma bez protetického *j-* (ov „on“, oj „ona“, 3. pl. *ole* „oni“), nepriamy kmeň v 3. sg. masc. (*o*)les, 3. sg. fem. (*o*)la.

Ukazovacie zámená (sekcia 2.5.2) sú zhodné s ostatnými juhobalkánskymi dialektmi. Deikcia je dvojaká. Pre blízku sú formy s *a-* na začiatku slova (nom. sg. masc. *akaa* < *akava*, nom. sg. fem. *akaa* < *akaja*, pl. *akale*), pre vzdialenú s *o-* (nom. sg. masc. *okoa* < *okova*, nom. sg. fem. *okoja*, pl. *okole*). Flexia foriem demonštratív s elementom *d-* je totožná. Autori konštatujú, že určit funkčný rozdiel medzi týmito formami nie je jednoduchý. Domnievajú sa však, že faktor priestorovej vzdialenosti nemôže (resp. nie primárne) byť dôvodom pre existenciu týchto dvoch odlišných foriem. Faktom ostáva, že kvantitatívne sú *a*-formy oveľa častejšie. Autori konštatujú, že frekvencia použitia toho či onoho demonštrátiva nie je podmienená ani obsahom textu. Nepokúšajú sa objasniť absolútne použitie týchto dvoch foriem, ale predkladajú faktory, ktoré môžu byť príčinou a mali by byť podrobené ďalšiemu výskumu: 1. subjekt : objekt; 2. priama reč : rozprávanie; 3. referent je živý : neživý; 4. aktuálny : neaktuálny (časovo); 5. prítomný : neprítomný; 6. kontinuita témy : diskontinuita; 7. priamy kontrast referentov. Jednotlivé formy deikcie sú exemplifikované a špecifiká ich použitia okomentované na stránkach 34–37.

Nasledujúca sekcia (2.5.3) je venovaná posesívam. Tie sú skloňované rovnako ako substantíva na *-o*, *-i* a *-e*.

Opytovacie zámená (2.5.4) sú z väčšej časti zhodné s inými dialektmi rómčiny a zachovávajú pôvodné, zdedené tvary. Len niektoré boli nahradené výpožičkami: napríklad namiesto zdedeného *kana* „kedy“ sa v prílepskom dialekte stretávame s macedónskou výpožičkou *koga/koa*, resp. s macedónskym dialektálnym *keda*.

Neurčité zámená (2.5.5) sa tvoria pomocou prefixu *di-* (*di-so* „niečo“), ktorý je pravdepodobne albánskeho pôvodu. Záporné zámená sú tvorené pomocou prefixu *ni-* (*ni-ko* „nikto“). Okrem substitúcie niektorých zámen z tejto skupiny macedónskymi a srbskými pôžičkami sa nesprávajú nijak divergentne.

O temporálnych a lokálnych adverbiách, ktoré autori vymenúvajú v sekcii 2.6 pod názvom „ostatné zámená“, sa dá v podstate povedať to isté. Totiž s miernymi hláskovými zmenami (Prilep *tahara* „zajtra“ vs. SCR *tosara*, alebo Prilep *avdive/avdije* „dnes“ vs. SCR *adaðives*), pripomínajú zámená známe z centrálnych dialektov, pokiaľ samozrejme nemáme dočinenia s výpožičkou z macedónčiny (*rano* „skoro“), srbsčiny, gréčtiny (*pale* „znovu, opäť“, *persi* „minulý rok“) alebo turečtiny (*akšami* „večer“).

Nie je prekvapivé, že základné číslovky (2.7), patriace k najstabilnejším, sú zdedené. Výnimkou – ako vo všetkých dialektoch rómčiny – sú číslovky 7, 8, 9 (Prilep. *efta*, *ofto*, *ejnja/ejna*) pochádzajúce z gréčtiny. Niektoré desiatky sa mierne odchyľujú (napr. *pinda* „50“). Desiatky a jednotky sa spájajú morfémom *-u-* (*deš-u-šov* „16“). Radové číslovky (2.7.2) sa okrem macedónskeho *prvo* „prvý“ tvoria pomocou sufixu *-to* (*duj-to* „druhý“, *trit-to/trin-to* „tretí“, *štar-to* „štvrtý“, atď.).

Stranou 43 začína verbálna flexia (2.7). Spona je tvorená extenziou *-n-*, čiže 1. sg. prez. znie *sinum/sinjum* „som“. Negácia je tvorená partikulou, či prefixom *na* (*na-sinum* „nie som“). Préteritum sa tvorí sufixom *-as* (*sinum-as* „bol som“). V perfekte, futúre, kondicionáli je spona – ako je tomu aj v ostatných rómskych dialektoch – supletívna a pre tieto tvary sa používa koreň *ov-* „byť, stať sa“.

V posesívnych konštrukciách prevláda, pred inak dominujúcim *si man*, vyjadrenie pomocou slovesa *ther-* dosl. „držať“ (*Therolas duj čhave*. „Mal dvoch synov“). Aj pri tejto konštrukcii však nasleduje objekt v nominatíve. Konštrukcia, ktorá je bežná vo väčšine dialektov, čiže possessor v akuzatíve, possessum v nominatíve a TMA kategórie vyjadrené na sponě, je v prílepskom dialekte taktiež produktívna (*Man si man tikni phen*. „Mám mladšiu sestru“).

Prézent nepredstavuje žiadne zvláštnosti, až na to, že v tretej osobe sa môžeme stretnúť s dvojtvarom (*ker-el/ker-ol*), pričom formy na *-ol* sa vyskytujú častejšie. Pre negáciu indikatívu a konjunktívu sa využíva partikula *na*, v imperatívne *ma*. Zvláštnosťou je, že dve slovesá v 1. sg. prez. akt. vykazujú namiesto pravidelného *-av* koncovku *-am* (*kam-am* „chcem“, *trom-am* „smiem“) – viď tiež Beníšek (2008: 75), resp. Matras (2002: 144).

V prílepskom dialekte odlišujú autori tzv. slovesá *je-* (napr. *ušt-av* „vstávať“, kde [j] zmizlo), *a-* (*prast-al* „utekať“, *ujr-al* „letieť“, *xas-al* „kašľať“, *dar-al* „báť sa“), slovesá zložené s druhým elementom *d-*, resp. *del-* (*vazd-ol* „zdvihnúť“) a tzv. *e-slovesá* (ako napr. vyššie spomenuté *ker-el*), ktoré tvoria najväčšiu skupinu a ku ktorej sa majú tendenciu slovesá ostatných skupín prechyľovať.

Préteritálne osobné koncovky sú 1. sg. *-um*, 2. sg. *-an*, 3. sg. *-as* (*-ol/-l*), 1. pl. *-am*, 2. pl. *-en*, 3. pl. *-e*. Pričom forma 3. sg. je prevažne zakončená na *-as*, ale koncovky *-ol/-l* sa objavujú pri slovesách pohybu. Distribúcia perfektívnych markerov (*-d* a *-l*) je viacmenej totožná so SCR: *khel-d-as* „tancoval(a)“, *ker-d-as* „urobil/a“, *bičha-d-as* „poslal/a“; *arakh-l-as* „našiel/našla“, *mek-l-as* „zanechal/la“, *naš-l-as* „utiekol / utiekla“, *phuč-l-as* „opýtal/a sa“.

V prípade imperfekta a plusquamperfekta sa stretávame s tradičnou slovotvorbou: prézent + *-as* dáva imperfektum (*ker-av-as*), perfektum + *-as* dáva plusquamperfektum (*ker-d-um-as*). Na stránkach 50–51 sa dočítame, ako sa tvorí pasív prézenta a préterita. Nasleduje tvorba imperatívu, prevažne formálne zhodného s koreňom a líšiaceho sa podľa príslušnosti k tej či onej verbálnej triede: *e-slovesá*: 2. sg. *ker!* „rob!“ 2. pl. *keren!* „robte!“, *bičhav!* „pošli!“ *av!* „príď!“, atď; *je-slovesá*: 2. sg. *ušti* „vstaň!“ 2. pl. *ušten!* „vstaňte!“; *d-slovesá*: 2. sg. *rode!* „hľadaj!“, *vazde!* „zdvihni!“ (do tejto kategórie spadajú aj slovesá s adaptačným morfémom *-in-*, tj. prevzaté slovesá, napr. gr. *irine!* „vráť sa!“, mac. *platine* „plať!“, *ma tinane!* „netras sa!“; *a-slovesá*: 2. sg. *ha!* „jedz!“, *ma dara!* „neboj sa!“, *hasa!* „smej sa!“.

Vypožičané slovesá (str. 52) sa tvoria adaptačným sufixom *-in-* (prípadne *-an-*, *-en-*):² viď *irin-* „vrátiť sa, otočiť sa“ < gk. *γυριζ-*, *tinan-* „triasť sa“ < gk. *τυναζ-*, *pranden-* „oženiť sa“ < gk. *παντρευ-*; pri výpožičkách z turečtiny slúži ako báza préteritálny kmeň: Prilep *düşün-d-in-* „myslieť“ < tur. *düşün-düm*).

Z modálnych sloves je najčastejšie sloveso *mang-* „chcieť“, i keď *kam-* je tiež možné. Modálna partikula *šaj* „môcť“ v prílepskom dialekte chýba. Namiesto nej vystupuje macedónska výpožička *možin-*. Negatívne antonymum *našti* „nemôcť“ je však v prílepskom dialekte produktívne a so sémantickým posunom používané aj vo význame „byť chorý, cítiť sa zle“. „Musieť“ je vyjadrené slovanskou lexémou *treba te*, resp. *trebol te*, alebo tureckými pôžičkami.

Verbálnu flexiu uzatvára kapitola venovaná nefinitným formám. Sekundárne vyvinutý infinitív nie je doložený, ale za to sa stretávame s participiom pasíva (sufix *-do* alebo *-lo*: *meklo* „zanechaný“, *halo* „zjedený“) a gerundiom (*roj-indos* „plačúc“). Participium prevzatých sloves je tvorené sufixom *-ime* (*-ame* alebo podobne): *čist-ime* „vyčistený“, *prand-(o)ime* (*-eme*) „zosobášeny“. Syntax (od s. 54) vykazuje relatívne veľkú variabilitu. Nie sú žiadne striktné SVO pravidlá, ale obligatórne je poradie VO (*dikhlas les* „videl(a) ho“).

Sekcia 3.1 vysvetľuje použitie spojok. Medzi parataktické (3.1.1) patria marginálne *t(h)aj* „a“, namiesto ktorého sa užíva *(h)em* „a (tiež)“ ako pre nominálne tak aj verbálne frázy. Časté sú asyndetické konštrukcie (*Pelas mulas*. „Spadol a umrel.“). Ďalej sú používané macedónske spojky *i* „a (aj)“, *ili* „alebo“.

Hypotaktické spojky (3.1.2) zahŕňajú *te* a *kaj* „že“, *te* „ak“ funguje aj ako marker kondicionálu (*Me te džanavas*, *me te vakeravas tuke*. „Ak by som to vedel/a, povedal/a by som ti to.“). Podradňovacie spojky sú v niektorých prípadoch kombinované s časticou *te* alebo *so* „čo“.

2 K pôvodu tohto morfému viď Matras 2002: 128; Boretzky-Igla 2004: 302.

Vypožičané podradňovacie spojky sú *koa/koga* „ked“, *duri* „pokiaľ“, *čim* „hneď ako“, *deka* „že“, *oti* „že, pretože“, *duri* „pokiaľ, zatiaľ čo“.

Životný objekt (3.2.1) je ako v ostatných rómskych dialektoch značený obliquom u determinovaných objektov (*Jeke* [sic] *mule manušes kharenas*. „Niesli jedného (určitého) mŕtveho človeka.“), u neurčitých stojí v nominatíve (*Dikhel andre jek* [sic] *manuš*. „Vidí vnútri jedného človeka.“).

Zatiaľ čo v ostatných dialektoch je genitív dobre doložený a produktívny (3.2.2), v prílepskom nárečí má tendenciu byť nahrádzaný ablatívnou predložkovou frázou (*katar o tikno čhavo e sasuj*, dosl. „od mladšieho syna svokra“ = „svokra mladšieho syna“).

Zdvojovanie objektu (3.2.3) je častým, ale nie obligatórnym fenoménom. Nominálny objekt býva zdvojený klitickým zámenom, ktoré musí nasledovať za finitným slovesom (*vakeren leske e thagareske* „hovoria mu, kráľovi“). Zámeno nemá voči nominálnemu objektu žiadnu fixnú pozíciu.

Postavenie vokatívu (3.2.5) je v zhode s pravidlom, ktoré môžeme sledovať v starších indoeurópskych jazykoch: ak je vokatív vo vnútri vety alebo na konci, je často neprízvučný (porov. Delbrück 1893: 395): *Me, phrala, vakerdum lake de dičhol pi buti*. „Povedal som jej, bratu, aby sa starala o svoje záležitosti.“

Posledná kapitola (3.2.6) v rámci syntaxe je venovaná menším javom, ako je napríklad použitie reflexívnych zámen v datíve k vyjadreniu „mediálu“, čiže činnosť je obrátená k subjektu: *hav mange* „jem si (pre seba)“, *hal peske* „on si je (pre seba)“ – ako vidíme, táto konštrukcia je ťažko preložiteľná. Sporadicky sa vyskytuje i dativus ethicus: *Uštol tuke o raklo*. „Vstáva (ti) dieťa.“

Pre vyjadrenie intenzity deja sa využíva zdvojenie slovesa (*Roven keren o čhave*. dosl. „Plačú robia deti.“ = „Deti veľmi plačú.“)

Ďalšia časť (str. 93–67) je venovaná slovnej zásobe. Ako každý rómsky dialekt, je aj ten prílepský silne závislý od príslušnosti k dialektálnej skupine a od geografickej polohy. Prílepský lexikón sa vyznačuje veľkým počtom turcizmov, slavizmov a do menšej miery grécizmov.

Samotnému glosáru predchádza krátky komentár špecifických problémov z oblasti hláskových zmien (*ajčha* pl. „oči“ < z pôvodnejšieho (*j*)*akh-a*., *patrm* fem. < *patrin* „list“, epentéza u *baravalo* < *barvalo* „bohatý“, *šutalo* < *šutlo* „kyselý“), či sémantiky. Niektoré lexémy majú prenesený význam (*andrune* „tajná polícia“ < *andre* „vnútri“, *avralo* „šialený“ < *avri* „vonku“).

Glosár obsahuje materiál, ktorý M. Heinschink a N. Boretzky zbierali od polovice šesťdesiatych rokov. Prevažne sa jedná o rozprávky a voľné rozprávanie, v menšej miere o materiál zhromažďovaný M. Heinschinkom a P. Cech priamymi dotazmi a dotazníkmi od roku 2001 po súčasnosť.

Jednotlivé lemy obsahujú pôvod európskych výpožičiek (gr., tur., mac., srb.), gramatické údaje, varianty, informácie o flexii (obl. a pl. u substantív, čas a diatéza u sloves), a to predovšetkým iregulárne tvorených foriem. Nakoniec aj paralely, či prípadné rozdiely voči ostatným dialektom (najmä dialektu Florina, ktorým sa hovorí na severozápade Grécka), prípadne dialektálnym skupinám.

Poslednú kapitolu (str. 94–141) tvoria vybrané texty (v prílepskom dialekte s nemeckým prekladom) zo zbierky Heinschink, z Phonogrammarchivu Rakúskej akadémie vied (5.1) a texty, ktoré nahral Norbert Boretzky (5.2). Knihu uzatvára zoznam literatúry a skratiek (str. 142–143).

Záverom je treba skonštatovať, že gramatika prílepského dialektu je – napriek svojej stručnosti – prínosom pre poznanie/pochopenie rómčiny ako takej a bolo by viac než žiaduce

Skratky:

akt.	aktív	obl.	obliquus
fem.	femininum	pl.	plural
gk.	grécky	prez.	présent
mac.	macedónsky	SCR	Severocentrálna rómčina
masc.	masculinum	sg.	singulár
nom.	nominatív	tur.	turecky

Literatúra:

- Beníšek, M. 2008. *Poznámky k protoromštině. / Notes on Proto-Romani*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav jižní a centrální Asie.
- Boretzky, N., Igl, B. 1994. *Wörterbuch Romani-Deutsch-Englisch für den südosteuropäischen Raum: Mit einer Grammatik der Dialektvarianten*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- Cech, P., Heinschink, M. 2001. Nejstarší zvukový záznam romštiny ve vídeňském fonografickém archivu / Prilica taj Pralica / Prilica a Pralica. *Romano džaniben*, 8 (1), 147–149.
- Cech, P., Heinschink, M. 2005. Paramisa fon je Sintesta, sastrune vasteha / Pohádka o Sintovi se železnou rukou. *Romano džaniben*, 12 (3), 57–62.
- Cech, P. 2006. Milena a výzkum pohádek. *Romano džaniben*, 13 (1), 127–137.
- Delbrück, B. 1893. *Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen. Dritter Band. Vergleichende Syntax der indogermanischen Sprachen*. Strassburg: Trübner.
- Matras, Y. 2002. *Romani: A linguistic introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Turner, R. L. 1966. *A comparative dictionary of the Indo-Aryan languages*. London: Oxford University Press.